

บทที่ 2

การศึกษาของชนชาติ อิบรู เปอร์เซีย และกรีกโบราณ

- 2.1 การศึกษาของชนชาติอิบรู
- 2.2 การศึกษาของชนชาติเปอร์เซีย
- 2.3 การศึกษาของชนชาติกรีก
 - 2.3.1 ประวัติชาติกรีกโบราณ
 - 2.3.2 การศึกษาในสมัยกรีก
 - 2.3.2.1 การศึกษาของสปาร์ตา
 - ลักษณะทั่วไปของสปาร์ตา
 - การศึกษาสปาร์ตา
 - 2.3.2.2 การศึกษาของเอเธนส์
 - ลักษณะทั่วไปของเอเธนส์
 - การศึกษาของเอเธนส์
 - การเปรียบเทียบการศึกษาของสปาร์ตาและเอเธนส์
 - 2.3.2.3 การศึกษายุคใหม่
 - การจัดการศึกษา
 - จุดมุ่งหมายของการเรียนแต่ละวิชา
 - โรงเรียนวาทศิลป์
 - ปรัชญาเมธี

บทที่ 2

การศึกษาของชนชาติ ฮีบรู เปอร์เซีย และกรีกโบราณ

2.1 การศึกษาของชนชาติฮีบรู

เรื่องราวของชนชาติฮีบรู เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นชนชาติที่มาของอารยธรรมมากมาย ฮีบรู มีชื่ออีก 2 ชื่อ คือ ยิว หรือ อีนาเอไรท์ จากสภาพทางภูมิศาสตร์ ฮีบรูตั้งอยู่ทางดินแดนด้านตะวันตกเฉียงใต้ของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อาณาเขตด้านหนึ่งจดทะเลทราย อีกด้านหนึ่งจดทะเล ชาวฮีบรูไม่ชอบอยู่กับที่ ชอบเร่ร่อนไปในที่ต่าง ๆ ในที่สุดได้มาตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณซึ่งเรียกว่า คานาน หรือภายหลังเรียกว่า ปาเลสไตน์

ตามเรื่องราวของชาวฮีบรูที่ปรากฏในพระคัมภีร์เท่านั้น พวกฮีบรูเคยเข้าไปในอียิปต์และตกเป็นทาสของชาวอียิปต์ระยะหนึ่ง จนกระทั่งโมเสสได้นำชาวฮีบรูอพยพหนีออกจากอียิปต์ ผู้นำของชาวฮีบรูที่สำคัญประกอบด้วย อับราฮัม (Abraham) ยาขอบ (Jacob) โจเซฟ (Joseph) และโมเสส (Moses) บุคคลดังกล่าวมีความสำคัญและเป็นที่มาของคริสต์ศาสนา จากการที่ชอบเร่ร่อนไปในที่ต่าง ๆ และได้รับอารยธรรมจากชนชาติคานานนั้น ทำให้ฮีบรูรู้จักการปลูกบ้านเรือน แทนการสร้างกระโจม รู้จักใช้ผ้าทำเครื่องนุ่มห่มแทนการใช้หนังแกะ

ผู้นำคนสำคัญของฮีบรูคือ โมเสส เป็นผู้นำให้ชนชาติฮีบรูนับถือพระยะโฮวาห์ หรือ ยาวห์ เป็นพระเจ้าสูงสุด ซึ่งโมเสสได้อ้างว่าได้รับบัญญัติ 10 ประการ มาจากพระเจ้า และโมเสสได้ใช้บัญญัติ 10 ประการเป็นหลักในการปกครอง และควบคุมพฤติกรรม ศีลธรรม จรรยา ของชาวฮีบรู

บัญญัติ 10 ประการ ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. อย่างนับถือพระเจ้าอื่น
2. ห้ามบุชารูปเคารพ
3. ห้ามเอ่ยนามพระเจ้าโดยขาดความเคารพ
4. ทำงานให้เสร็จใน 6 วัน วันที่ 7 คือวันอาทิตย์ ให้ถือเป็นวันพักผ่อนอย่าทำงานใด ๆ
5. จงนับถือบิดามารดาของตน
6. ห้ามฆ่ามนุษย์
7. ห้ามประพฤติดิคนอก
8. ห้ามลักขโมย
9. ห้ามเป็นพยานเท็จ
10. ห้ามอยากได้หรือยึดเอาสมบัติของเพื่อนบ้านมาเป็นสมบัติของตน

(พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536: 12-13)

นอกจากบัญญัติ 10 ประการแล้ว โมเสสยังบัญญัติว่า หากเป็นเหตุให้เกิดอันตรายประการใดก็ให้วินิจฉัยดังนี้ คือ ชีวิตแทนชีวิต ตาแทนตา ฟันแทนฟัน มือแทนมือ ฯลฯ ในกลุ่มชนทุกชั้นที่กระทำความผิด ไม่มีการให้อภิสิทธิ์ชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง ชาวนา และทาส มีสิทธิ์เท่าเทียมกันตามกฎหมายทุกประการ และจะถูกลงโทษรุนแรงตามความผิด ตามหลักการทำตอบแทนเช่นเดียวกัน

ต่อมาเมื่อชนชาติฮีบรูเปลี่ยนสภาพจากการชอบร่อนเร่พเนจร มาตั้งถิ่นฐานอย่างเป็นหลักแหล่ง ได้สร้างความเจริญด้านต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น เดิมไม่รู้จักรถอ่าน ไม่มีหนังสือ ก็ได้รู้จักรถอ่านและการเขียนโดยเขียนบนแผ่นดินเหนียว และเปลี่ยนมาเขียนลงบนกระดาษปาไปรัส รู้จักการใช้ปากกาและใช้หมึกเหมือนชนชาติอียิปต์ ทางด้านตัวอักษรได้ดัดแปลงตัวอักษรของชนชาติอาระเบีย และฟินิเซียนมาใช้ สิ่งที่ชนชาติฮีบรูได้ให้ไว้เป็นมรดกที่สำคัญที่สุดแก่ชาวโลกคือ ศาสนาและวรรณคดี

ทางด้านศาสนาเดิมชาวฮีบรูนับถือเทพเจ้าหลายองค์เหมือนชนเผ่าโบราณชาติอื่น ๆ ภายหลังได้เปลี่ยนไปนับถือพระเจ้าประจำหมู่บ้านของตนคือ ยาเวห์ หรือยะโฮวาห์ ใน

ราวปี 750 ก่อน คริสต์กาล วรรณคดีชิ้นสำคัญของพวกฮีบรูคือ พระคัมภีร์เดิม โดยรวบรวมจากระเบียบ ประเพณี ประวัติศาสตร์ สุภาษิต บทเพลงสวด รวมไปถึงคำทำนายต่าง ๆ ที่เขียนสรรเสริญพระเป็นเจ้าของตน พระคัมภีร์จารึกเป็นภาษาฮีบรู หรือภาษาฮีบรูโบราณ ต่อมาภายหลังชาวฮีบรูหันมาใช้ภาษากรีก ซึ่งใช้กันแพร่หลายในขณะนั้น เป็นเหตุให้คนฮีบรูจำนวนมากลืมภาษาฮีบรูอันเก่าแก่ของตน คัมภีร์เดิมจึงถูกแปลเป็นภาษากรีก โดยมีนักปราชญ์ 70 คน เป็นผู้ร่วมกันแปลระหว่างศตวรรษที่ 3 และ 2 ก่อนคริสตกาล พระคัมภีร์เดิมมีอยู่รวมทั้งสิ้น 39 ตอน แบ่งออกเป็นภาคหรือหมวดใหญ่ได้ 3 หมวดคือ

1. โตราห์ หรือ กฎบัญญัติ ได้แก่หนังสือ 5 ตอนแรกของพระคัมภีร์เดิม คือคัมภีร์ 5 เล่ม ของโมเสส นับตั้งแต่พระเจ้าได้สร้างสวรรค์และโลก โลกไม่มีรูปร่างและว่างเปล่า มีความมืดมนอยู่เหนือพื้นน้ำ และพระวิญญาณของพระเจ้าได้เคลื่อนไหวอยู่เหนือน้ำนั้น

“พระเจ้าจึงตรัสว่า จงมีความสว่าง ความสว่างก็เกิดขึ้น พระเจ้าทรงเห็นว่า ความสว่างนั้นดี จึงทรงแยกความสว่างออกจากความมืด” ในคัมภีร์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของบัญญัติ 10 ประการ ต่อมาโมเสสได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวปฏิบัติต่อพระเป็นเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ คือ พระยะโฮวาห์ ซึ่งพระคัมภีร์ตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญต่อชีวิตชาวยิว

2. โปเรเฟต เป็นการรวมเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมาของศาสนา คำสั่งสอนของศาสดาพยากรณ์ เป็นต้น

3. ไรดิงส์ เป็นเรื่องเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ บทกลอน กาพย์ ปรชญา บทสวด และบทเพลงของไซโลมอน อันแสดงถึงปรัชญาแห่งชีวิต ความรัก และหนทางแห่งการพ้นทุกข์ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536: 16)

คัมภีร์ใหม่เป็นที่ให้กำเนิดศาสนาคริสต์ียน ประกอบด้วยประวัติของพระเยซู และคำสั่งสอนของพระองค์ ซึ่งเขียนโดยสาวก 4 ท่าน รวมเรียกว่า พระกิตติคุณ ประวัติการตั้งคริสต์จักรในประเทศต่าง ๆ รวมอยู่ในหนังสือกิจการ และจดหมายเหตุของสาวกคนสำคัญต่าง ๆ เช่น เซนต์ปอล บทสุดท้ายของพระคัมภีร์ เป็นคำพยากรณ์ถึงวันสิ้นโลก ซึ่งปรากฏเป็นนิมิตแก่เซนต์จอห์น

คำสอนของพระเยซูบริสุทธิ์และเป็นความจริงมากกว่าพระคัมภีร์เก่า เพราะถือว่าเป็นคำสอนที่สมบูรณ์และหลังสุด ในความเชื่อของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์นั้น ถือว่าทรงเป็นลูกพระเจ้าทรงเป็นพระเจ้าเสด็จลงมาปรากฏพระองค์ในรูปกายมนุษย์ และได้รับความทุกข์ทรมานแสนสาหัสยิ่งกว่ามนุษย์ทั้งปวง พระองค์ทรงยอมถูกตรึงไม้กางเขนเพื่อทรงไถ่บาปของมนุษย์ พระเยซูทรงเห็นว่าพระองค์เป็นพระบุตรของพระเจ้า ทรงยกพระบิดาของพระองค์ว่าเป็นผู้ตัดสินโชคชะตาของมนุษย์ที่จะประทานรางวัลแก่คนที่ทำดี และเป็นพระบิดาที่จะประทานอภัยแก่คริสตศาสนิกชนที่ยอมรับและมีความศรัทธาในพระองค์ ถือว่าพระเยซูเป็นผู้แทนของพระองค์ ถ้อยคำใด ๆ ที่พระเยซูตรัส หรือแม้สาวกของพระเยซูที่จัดเข้ามาในพระคัมภีร์ใหม่ล้วนเป็นคำที่พระเจ้าคล้อยใจให้พูดทั้งสิ้น ศาสนาคริสต์ได้ชื่อว่าเป็นเอกเทวนิยมในระยะแรกสอนให้เคารพบูชาในเทพเจ้าองค์เดียว ภายหลังกลับให้เคารพบูชาไตรเอกานุภาพ คือ พระบิดา (พระเจ้า) พระบุตร (พระเยซู) พระจิต (พระวิญญาณ) และพยายามอธิบายให้รวมเป็นหนึ่ง นับเป็นสิ่งเคารพสูงสุดในศาสนาคริสต์

ทางด้านสถาปัตยกรรมนั้น ปรากฏว่าชนชาติฮีบรูไม่มีสิ่งก่อสร้างที่แสดงลักษณะของชนชาติโดยเฉพาะ เป็นงานที่ได้รับการลอกเลียนแบบมาจากอียิปต์ ฟินีเชีย และอัสซีเรีย (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536: 16-17)

2.2 การศึกษาของชนชาติเปอร์เซีย

ชนชาติเปอร์เซีย ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางดินแดนด้านตะวันออกเฉียงใต้ของภูเขาซาโกรส (Sagros) อยู่ทางเหนือของอ่าวเปอร์เซีย เป็นชนชาติที่แตกแขนงมาจากชนชาติอิหร่าน ชาวเปอร์เซียเป็นคนที่มีความอดทน กล้าหาญ และชอบการเดินทางผจญภัย นักประวัติศาสตร์ชาวกรีกผู้หนึ่งได้กล่าวว่า ชาวเปอร์เซียไม่ได้สอนอะไรให้ลูกหลานของตน นอกจากสอนให้ขี้เมา ยิ่งธนู และไม่ให้พูดโกหก การให้การศึกษาแบบนี้ชาวเปอร์เซียจึงเป็นนักรบที่ดี เปอร์เซียในระยะแรกของการมาตั้งถิ่นฐาน มีกษัตริย์ที่สำคัญสามองค์คือ กษัตริย์ไซรัส กษัตริย์แคมไบเซส และกษัตริย์คาร์ตุส ทั้ง 3 พระองค์เป็น

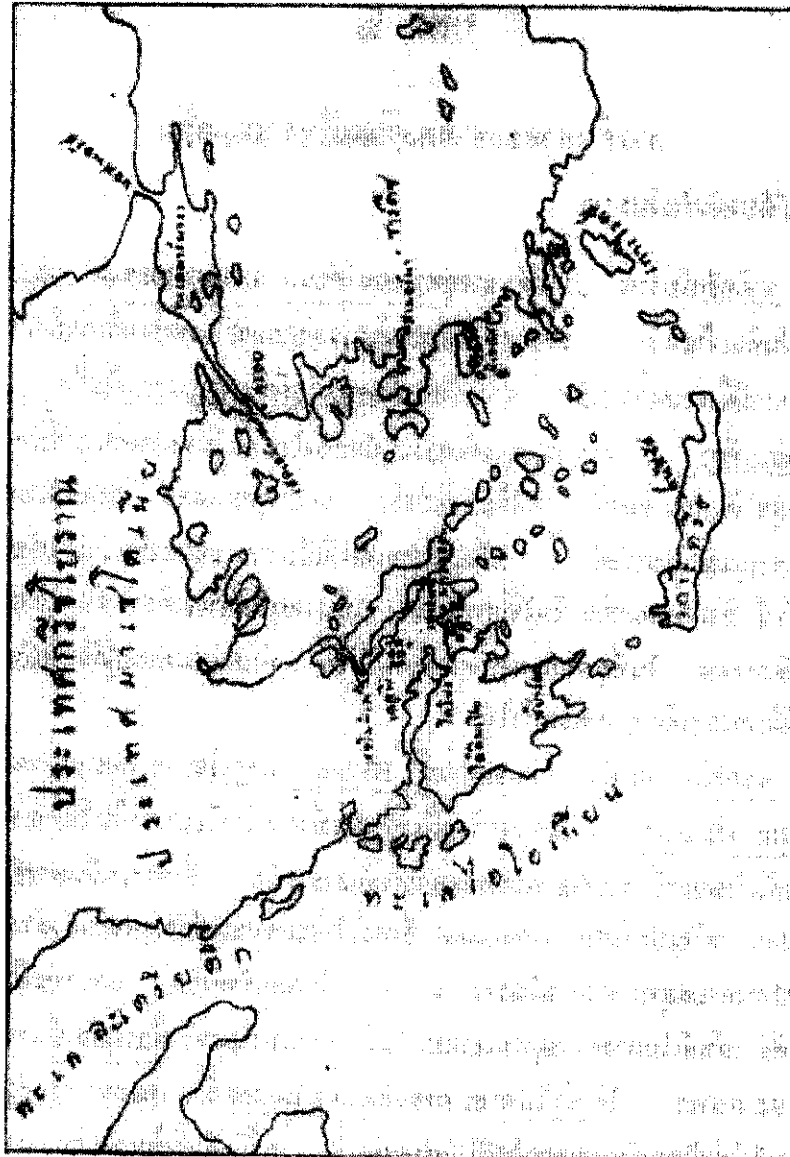
นักรบที่เชี่ยวชาญทั้ง ๆ ที่อ่านหนังสือไม่เป็น เขียนหนังสือไม่ได้ (ธนู แก้วโอภาส, 2539: 131)

ทางด้านศิลปกรรมของเปอร์เซีย ส่วนใหญ่เลียนแบบมาจากอียิปต์ และอัสสิเรีย เปอร์เซียในช่วงที่เข้าครอบครองนครบาบิโลนนั้น ได้รับอารยธรรมดั้งเดิมมากมาย เช่น การใช้ภาษาอาระบิกซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อกันขาย การเขียนหนังสือ รู้จักนำกระดาษไปปรีสมาใช้เขียน รู้จักใช้หมึก จากการที่ชาวเปอร์เซียใช้ภาษาอาระบิก จึงใช้ภาษาอาระบิกเป็นหลักในการคิดอักษรชนิดรูปกลม 29 ตัวขึ้น เป็นอักษรประจำชาติเปอร์เซีย ส่งผลให้ชนชาติเปอร์เซียซึ่งดั้งเดิมไม่เคยมีหนังสือมาก่อน ได้มีหนังสือใช้ในสมัยนี้

ทางด้าน การปกครองของเปอร์เซีย ในสมัยพระเจ้าคาไรอัส ได้แบ่งเปอร์เซียออกเป็น 20 รัฐ มีผู้สำเร็จราชการ หรือข้าหลวงออกไปดูแล และยังจัดแบ่งความรับผิดชอบย่อยลงไปอีก แสดงให้เห็นถึงการมีระบบการปกครองที่มีระเบียบ ประชาชนมีหน้าที่ส่งส่วยภาษีอากรให้แก่พระเจ้าแผ่นดิน บางรัฐส่งพืชพันธุ์ธัญญาหารเป็นภาษีแทนเงินตรา ประเทศที่รู้จักทำเงินตราใช้ในสมัยนั้นได้แก่ บาบิโลน อียิปต์ และเปอร์เซีย การใช้เงินตราของเปอร์เซียเริ่มในสมัยพระเจ้าคาไรอัส ทรงริเริ่มให้รัฐและประเทศที่อยู่ในปกครองทำเงินตราใช้ในการแลกเปลี่ยนซื้อขาย ซึ่งมีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศเป็นอย่างมาก (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536: 18)

ทางด้าน การก่อสร้าง ชนชาติเปอร์เซียได้รับการถ่ายทอดมาจากชาวบาบิโลน อัสสิเรีย และอียิปต์ ถาวรวัตถุที่สวยงามล้ำค่าล้วนเป็นมรดกตกทอดให้เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้นั้นต่างได้รับแบบอย่างมาจากชนชาติอื่นทั้งสิ้น

2.3 การศึกษาของชนชาติกรีก

2.3.1 ประวัติชาติกรีกโบราณ

ประวัติชาติกรีกโบราณ มีภูมิลำเนาอยู่ทางตอนใต้ของคาบสมุทรบอลข่าน ซึ่งเป็นผืนแผ่นดินเว้าแหว่ง ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เนื่องจากมีฝั่งทะเลยาวเหยียด ชาวกรีกจึงเป็นชาวเรือที่ชำนาญในการเดินเรือ

สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ร้อนไม่หนาวเกินไปของภูมิอากาศแถบเมดิเตอร์เรเนียน ส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ประชากรมีนิสัยร่าเริงชอบธรรมชาติ รักสวยรักงามมีอนามัยดี ในขณะที่ภูมิประเทศที่เป็น โขด เกาะแก่ง และแม่น้ำ มักมีการตั้งเงินใช้การไม่ได้ เป็นเหตุให้ชนชาติกรีกต้องอยู่อย่างกระจัดกระจายในที่สุดก็เกิดการถือดีเข้ากันไม่ได้ ต่างคนแยกต่างอยู่กันเป็นอิสระทำให้มีนครรัฐเล็ก ๆ เกิดขึ้นทั่วไป

พวกกรีกเรียกตัวเองว่า “เฮลเลนส์” (Hellens) เรียกดินแดนของตนว่า เฮลลาส (Hellas) ที่เรียกกรีกนั้นเป็นชื่อที่พวกโรมันมาตั้งขึ้นภายหลัง กล่าวกันว่าพวกกรีกสืบเชื้อสายมาจากพวกอารยันสาขาหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นพวกมีดส์ (Medes) หรือเปอร์เซีย (Persians) ซึ่งหลังไหลมาจากเอเชียไมเนอร์แล้วล่องเลาะเข้าไปทางคาบสมุทรบอลข่านในราว 1,000 ปี ก่อนคริสต์กาล และคงจะมีบางพวกที่ล่องล้าเข้าไปทางคาบสมุทรแอฟเปินไนน์ กรีกโบราณเหล่านี้แบ่งกันเป็นหลายพวกหลายสาขา ได้เข้าไปครอบครองดินแดนในบอลข่านโดยการเข้าแย่งชิงบุกรุกขับไล่เจ้าของถิ่นเดิมออกไปมิให้อยู่ปะปน และได้ตั้งหลักแหล่งกระจัดกระจายกันอยู่ทางฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและได้เริ่มก่อสร้างความเจริญขึ้นเมื่อประมาณ 650 ก่อน ค.ศ. ไม่นานก็กลายเป็นชาติที่เก่งกาจในการเดินเรือและค้าขาย เพราะได้พวกโฟนิเซียนเป็นครู นอกจากนี้ยังกลายเป็นนักรบ ช่างฝีมือ ศิลปิน เป็นนักคิด นักประดิษฐ์มีชื่อเสียง และเป็นชาติที่ได้ติดต่อค้าขายอย่างกว้างขวางกับชนชาติโบราณในสมัยนั้น นอกจากการที่อยู่กระจัดกระจายกันออกไปเป็นนครรัฐเล็ก ๆ และต่างปกครองเป็นอิสระแก่กันแล้ว พวกกรีกยังแบ่งออกเป็นหลายพวกหลายหมู่ เช่น เป็นพวกคอเรียนส์ ไอโอนิก ฯลฯ นิสัยถือเขาถือเราทำให้พวกกรีกต่างถือชั้นเชิงต่อกัน ไม่ค่อยสามัคคีกลมเกลียวกัน แม้แต่กรีกด้วยกันแต่ต่างเมืองกันก็ยังถือว่าเป็นคนต่างด้าว ไม่ได้สนิทหรืออย่างพลเมือง การถือพวกถือเหล่านี้เองทำให้ชนชาติกรีกโบราณอ่อนแอในที่สุด และต้องสูญชาติไปในภายหลัง

บรรดานครรัฐอิสระที่สำคัญได้แก่ลาโกเนีย (Laconia) เมืองหลวงชื่อ สปาร์ตา (Sparta) อยู่ตอนใต้สุดของคาบสมุทรบอลข่านบริเวณที่เรียกว่า แหลมเพโลพอนเนซัส (Peloponnesus) ชาวเมืองเป็นพวกกรีกคอเรียนส์ ซึ่งมีนิสัยใจคอแตกต่างกับพวกกรีกไอโอนิกที่อยู่ทางตอนเหนือขึ้นไป คือในนครรัฐอัตติคะ (Attica) มีเมืองธีบิส (Thebes) เป็นเมืองหลวง (วิภาวี ประพันธ์โยธิน, 2518: 27-28)

ตำนานการกำเนิดของชนชาติกรีกออกจะเป็นเทพนิยาย คือ พวกกรีกอ้างว่าบรรพบุรุษของตนเป็นยักษ์ พวกกรีกนับถือลัทธิเทวดามีเทพเจ้ามากมายหลายองค์ เช่น เทพเจ้าแห่งธรรมชาติ มีพระสมุทร (Poseidon) พระศุกร์ (Aphrodite) เป็นเทวีแห่งความงาม อะเธนา (Athena) เป็นเทพีแห่งความฉลาด ซีอุส (Zeus) เป็นเทพมิตร นอกนั้นก็ยังมีเทพอื่น ๆ เช่น เทพเจ้าแห่งฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฯลฯ เทพเจ้าของกรีกมีสภาพคล้ายมนุษย์ อาจจะมาสมสู่กับมนุษย์ได้ เป็นแต่ว่าเทพเหล่านั้นไม่รู้จักตาย เพราะได้เสพอาหารทิพย์ที่เรียกว่า อัมโบรเซีย (ambrosia) และได้ดื่มน้ำอมฤตที่เรียกว่า เนคตาร์ (Nectar) เทพเจ้าสำคัญสถิตอยู่บนยอดเขาโอลิมปัส (Olympus) ศาสนากรีกผิดกับศาสนาของชาติโบราณ ในข้อที่เทพเจ้ามิได้บัญญัติศีลธรรมแก่พลเมือง การสอนศีลธรรมจรรยาเป็นหน้าที่ของผู้รอบรู้และกวี คนกรีกส่วนมากมีนิสัยเป็นกวี ชอบกาพย์กลอน และยกย่องบูชาความกล้าหาญ ปกิธัมซึ่งแสดงถึงความกล้ากล้าของบรรพบุรุษ มีผู้นำมาร้อยกรองเป็นบทกลอนและท่องจำกันต่อ ๆ มาเรื่องที่นับว่ามีชื่อเสียงซึ่ง “มหากวีโฮเมอร์” (Homer) ผู้แต่งชื่ออิลิแอด (Iliad) กับ โอดิสซีย์ (Odyssey) เนื้อเรื่องในวรรณคดีทั้งสองเล่มนี้ถือกันว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงสมัยกรุงทรอยแตกเมื่อประมาณ 700 ปี ก่อน คริสตกาล (วิภาวี ประพันธ์โยธิน, 2518: 29-30)

ชนชาติกรีกได้รับความยกย่องว่าเป็น “ครู” ของโลก เพราะในอดีตกรีกได้สร้างความเจริญอย่างยอดเยี่ยมในทางศิลปวิทยาอันเป็นรกรากแห่งสรรพวิชาความรู้ทั้งหลาย ในสมัยรุ่งเรืองกรีกมีกวีเอก นักประพันธ์ ปรัชญาเมธี นักรบ นักการเมือง นักการทูต นักการปกครอง และศิลปินเป็นอันมาก นอกจากนี้ยังมีความเจริญก้าวหน้าในวิชาบางอย่าง เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม พาณิชยกรรม รู้จักประดิษฐ์ตัวหนังสือขึ้นใช้ รู้จักใช้เงินเหรียญ มาตราชั่งตวงวัด แม้ที่สุดจนแบบแผนการปกครองสมัยปัจจุบันก็ได้

แบบอย่างมาจากกรีก การที่กรีกสร้างอารยธรรมของตนได้ในขั้นสูงมากนี้กล่าวกันว่า เป็นเพราะกรีกได้มีการจัดการศึกษาในระดับสูง

ความแก่งแย่งชิงดีของชนชาติกรีกได้กลายเป็นจุดอ่อนอันสำคัญที่ทำให้ชนชาติกรีกต้องพินาศไปเพราะบางครั้งรุนแรงจนแทบจะทำให้กรีกล้มตัว ล้มความเป็นเชื้อชาติเดียวกัน เมื่อใดที่มีภัยมาถึงตัวนครรัฐต่าง ๆ ก็จะพากันวางมือจากการแก่งแย่งทะเลาะเบาะแว้งชั่วคราว หันมาช่วยกันทำการรบป้องกันบ้านเมือง แต่เมื่อเสร็จศึกไปแล้วก็กลับทะเลาะกันใหม่ เป็นอยู่เช่นนี้เนื่องด้วย ศัตรูสำคัญของพวกกรีกคือ พวกเปอร์เซีย ซึ่งเป็นคู่ขั้วเกี่ยวข้องกับบรรดานครรัฐกรีกอยู่เป็นเวลานาน อาศัยความกล้าหาญ และรู้จักร่วมมือร่วมใจกันในคราวกับขั้นก็เลยทำให้กรีกทำการรบมีชัยชนะต่อพวกเปอร์เซีย พอบ้านเมืองสงบกรีกก็แตกกันอีกเพราะเกิดอิจฉาริษยา กัน นครรัฐอิตาลีก็กลายเป็นนครรัฐรุ่งเรืองล้ำหน้านครรัฐอื่น ๆ นครรัฐลาโคเนียซึ่งเข้มแข็งทางด้านทหาร เห็นว่าจะละไว้เป็นคู่แข่งมิได้ สงครามระหว่างสปาร์ตาและเอเธนส์ก็เกิดขึ้นเรียกว่า สงครามเพโลพอนเนซัส (431-404 ก่อน ค.ศ.) นับตั้งแต่นั้นว่านครเอเธนส์ก็ร่วงโรยลง นครสปาร์ตารุ่งเรืองขึ้นมาแทนที่ ไม่นานเท่าใด นครรัฐเยโอเซีย ก็แย่งตำแหน่งไปเสีย เมื่อถึงสมัยพระเจ้าฟิลิปแห่งมาเซโดเนีย (Macedonia) แผ่อำนาจก็ได้ดินแดนบางส่วนของกรีกไป สมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช กรีกก็ตกเป็นเมืองขึ้นของมาเซโดเนีย เมื่อ 338 ก่อน ค.ศ. ในสมัยชาติโรมันมีอำนาจก็ตกไปเป็นเมืองขึ้นของโรมัน เมื่อ 146 ก่อน ค.ศ. เลยกลายเป็นมณฑลหนึ่งในอาณาจักรโรมันเรียกว่า อาคีย (Achia) (วิภาวี ประพันธ์ โยธิน, 2518: 30-31)

การที่กรีกมีกำลังเข้มแข็งสามารถตีทัพเปอร์เซียแตกพ่ายไปถึง 3 ครั้งนั้น ก็เพราะอาศัยพวกสปาร์ตา เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง รวมทั้งพวกอะเธนส์ซึ่งได้ช่วยเหลือในการรบพุ่งอย่างเข้มแข็ง กล่าวกันว่าเป็นเพราะกรีกมีวิธีฝึกอบรมให้การศึกษาแก่พลเมืองเป็นอย่างดี จึงทำให้รอดพ้นจากภัยอันตรายอันใหญ่หลวงนี้ได้ ความจริงวิธีการให้การศึกษาแก่พลเมืองนั้น เป็นวิธีการฝึกฝนซึ่งใช้กันมาแต่โบราณที่ทางการศึกษาเรียกว่า การศึกษาแผนเก่า ซึ่งทั้งพวกสปาร์ตา และพวกเอเธนส์มีวิธีการแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

พวกกรีกมีหลักในการถือชาติและการถือชนบทรรมนิยมที่ไม่เหมาะสมบางอย่างซึ่งลบล้างได้ยาก กล่าวคือ พวกกรีกถือว่าการเป็นพลเมือง (citizenship) แห่งนครรัฐนั้นย่อมถือตามกำเนิดและการศึกษาของบุคคล คนต่างด้าว (alten) ในนครรัฐกรีกจึงหมดโอกาสที่จะได้รับสิทธิพลเมือง เรื่องสิทธิพลเมืองพวกสปาร์ตาควดขันอย่างยิ่ง สิทธิพลเมืองของกรีกได้แก่สิทธิดังต่อไปนี้คือ สิทธิในการทำงานให้แก่รัฐ สิทธิสู่อุดมศึกษา สิทธิในการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน สิทธิในการเข้าฟังการประชุมสภา และสิทธิในการประกอบพิธีทางศาสนา ซึ่งเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันอย่างปกปิดภายในครอบครัว จึงเห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองของชาติกรีกนั้น มีความเกี่ยวข้องไปยังสังคมคือชาติ ครอบครัว ศาสนา ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองจะต้องเป็นหัวหน้าครอบครัวและปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี การศึกษาของกรีกจึงมุ่งหมายที่จะอบรมบุคคลเพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ดังกล่าว ในบางนครรัฐ เช่น อັตติคะ ไม่สู้เข้มงวดในเรื่องการเป็นพลเมืองเท่าใดนัก นับตั้งแต่ 509 ก่อน ค.ศ. เป็นต้นมา คนต่างด้าวในเอเธนส์ได้สิทธิพลเมืองง่ายกว่าที่อื่น ทั้งนี้เพราะกรุงเอเธนส์เป็นศูนย์กลางของการค้า มีคนต่างด้าวมาอาศัยทำมาหากินเป็นจำนวนมาก

ด้วยเหตุดังกล่าว สังคมชาติกรีกโบราณจึงมีการแบ่งชั้นวรรณะ คือ ประกอบด้วยประชาชนที่เป็นพลเมืองแท้พวกหนึ่ง นอกนั้นก็ยังมีพวกต่างด้าว ทาสดิน และพวกเชลยศึก พวกเชลยศึกที่มีความรู้มักได้รับเป็นที่เลี้ยงเด็กหรือเป็นครู คนพวกนี้มีมากในนครเอเธนส์ เรียกว่า พวกเพดากอน (Pedagogues) ส่วนพวกเชลยที่ถูกเกณฑ์ไปทำนา ในที่สุดก็เป็นเสมือนสมบัติที่ติดกับที่ดิน มีสภาพไม่ต่างกับทาส ต้องทำงานให้นาย แต่ตนเองไว้สิทธิหมดทุกอย่างเรียกว่า พวกทาสดิน (serfs) การเป็นพลเมืองของกรีกมีความสำคัญดังกล่าวแล้ว การศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชายกรีกทุกคน

2.3.2 การศึกษาในสมัยกรีก

การศึกษาในสมัยกรีก เพลโตและอริสโตเติลได้ให้นิยามของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาคือ การเรียนรู้ในสิ่งที่เราอาจจะชอบหรือไม่ชอบก็ได้ และบางสิ่งอาจถูกหรือผิด การสอนบางอย่างอาจเป็นจริงหรืออาจเป็นเท็จ การศึกษาและอบรมนั้นเริ่ม

Α	Α	Α	Α
Β	Β	Β	Β
Γ	Γ	Γ	Γ
Δ	Δ	Δ	Δ
Ε	Ε	Ε	Ε
Ζ	Ζ	Ζ	Ζ
Η	Η	Η	Η
Θ	Θ	Θ	Θ
Ι	Ι	Ι	Ι
Κ	Κ	Κ	Κ
Λ	Λ	Λ	Λ
Μ	Μ	Μ	Μ
Ν	Ν	Ν	Ν
Ξ	Ξ	Ξ	Ξ
Ο	Ο	Ο	Ο
Π	Π	Π	Π
Ρ	Ρ	Ρ	Ρ
Σ	Σ	Σ	Σ
Τ	Τ	Τ	Τ
Υ	Υ	Υ	Υ
Φ	Φ	Φ	Φ
Χ	Χ	Χ	Χ
Ψ	Ψ	Ψ	Ψ
Ω	Ω	Ω	Ω

อักษรเฟนิเชียและกรีกโบราณ

การศึกษาของกรีกโบราณแบ่งออกเป็น 2 สมัย คือ (วิภาวดี ประพันธ์ โยธิน, 2518: 33)

1. การศึกษาแผนโบราณหรือยุคเก่า เป็นการศึกษาที่เริ่มมีมาตั้งแต่แรกจนถึงสมัยที่กรีกรบชนะเปอร์เซีย เมื่อ 479 ก่อน ค.ศ.

2. การศึกษาแผนใหม่ เริ่มตั้งแต่สมัยที่กรีกรบชนะเปอร์เซียคือ 479 ปีก่อน ค.ศ. เป็นต้นมา จนถึงสมัยกรีก

การศึกษาแผนโบราณ หรือยุคเก่า แบ่งออกเป็นยุคเก่าตอนต้น และยุคเก่าตอนปลาย การศึกษายุคเก่าตอนต้นหรือเรียกว่า การศึกษายุคโฮเมอร์ การศึกษาแบ่งแยกออกตามชนชั้น กล่าวคือเจ้าผู้ครองรัฐ เจ้านาย ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ นักรบและอัศวินจะได้รับการศึกษาอย่างดี เป็นการสอนให้รู้จักมารยาทที่ดี มีศีลธรรมจรรยา พุดจาสุภาพเรียบร้อย มีสติปัญญา และไหวพริบในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สอนให้มีความรู้ด้านดนตรี กีฬาต่าง ๆ เช่น ยิงธนู ขี่ม้า ว่ายน้ำ เป็นต้น มีครูพิเศษเป็นผู้ให้ความรู้สำหรับชนชั้นที่ใช้แรงงานหรือค้าขายจะศึกษาที่บ้าน โดยศึกษาจากพ่อแม่ ญาติหรือเพื่อนบ้าน ฝึกหัดให้รู้จักทำมาหากิน และโดยส่วนรวมจะมีการสั่งสอนให้ชนในชาติ มีความสุภาพ เคารพยำเกรงผู้ใหญ่ รู้จักเคารพเสรีภาพส่วนบุคคล

ส่วนการศึกษายุคเก่าตอนปลาย เป็นการศึกษาที่แตกต่างกันของชน 2 เผ่า คือ การศึกษาแบบสปาร์ตา ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ และการศึกษาแบบเอเธนส์ ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือ

2.3.2.1 การศึกษาของสปาร์ตา

ลักษณะทั่วไปของสปาร์ตา

ชาวสปาร์ตามีลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นสมบัติของชนกรีกเผ่าคอเรียนส์ อย่างหนึ่งคือ ความเป็นนักรบ ชาวสปาร์ตาถือว่าคุณธรรมแห่งลูกผู้ชายอยู่ที่มีความเข้มแข็ง หัวหาญ อดทน มีไหวพริบ รักชาติ และรู้จักรักษาระเบียบวินัย การฝึกฝนอบรมของชาวสปาร์ตาก็มุ่งเพื่อให้เป็นทหารที่ดี เพราะถือว่า “แม้หวังจะตั้งสงบจงเตรียมรบให้พร้อมสรรพ” ชาวสปาร์ตาเรียกได้ว่าเป็นทหารตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งนี้เพราะวิธีการปก

ครองบ้านเมืองก็ดี ชีวิตความเป็นอยู่ของเมืองก็ดี อยู่ในลักษณะที่เรียกว่า “รัฐทหาร” (Totalitarian and Militaristic State) ที่เป็นเช่นนี้เพราะเมื่อเวลาที่พวกกรีกคอยเรียนส์ อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งทางแหลมเพโลพอนเนซสนั้น พวกนี้ไม่ยอมอยู่ปะปนกับพวกพื้นเมือง บังคับให้เสียภาษี และให้ประกอบกิจการงานทุกอย่างแต่หาได้ให้สิทธิพลเมืองไม่ ทำให้คนพวกซึ่งถูกกดขี่ไม่พอใจ มักก่อการกำเริบทำให้พวกสปาร์ตาต้องคอยปราบปราม นอกจากนี้มีคนอีกจำพวกหนึ่งเป็นพวกเชลย ซึ่งเป็นทาสและทำไร่ทำนาหาผลประโยชน์ให้แก่ผู้เป็นนาย ชาวสปาร์ตานั้นทำอะไรไม่ได้ทั้งสิ้นนอกจากเป็นทหาร เนื่องจากมีบทบัญญัติซึ่งลิเคอคัส นักการเมืองคนสำคัญได้ห้ามมิให้ชาวสปาร์ตาประกอบอาชีพใด เพราะเกรงว่าการเป็นทหารจะเสื่อมลง นอกจากนี้พวกเพื่อนบ้านใกล้เคียงของสปาร์ตาเองก็มักจะคอยรบกวน ทำให้ชาวสปาร์ตาต้องพะวงในการป้องกันตัว โดยเหตุนี้รัฐบาลของสปาร์ตาจึงรับหน้าที่ในการฝึกรบพลเมืองเพื่อให้เป็นกำลังและให้ความคุ้มครองนครรัฐ ความเข้มแข็งจึงเป็นคุณสมบัติประการแรกของชาวสปาร์ตา พลเมืองทุกคนถือว่าเป็นสมบัติของรัฐ ดังนั้นเด็กเกิดใหม่จะต้องมีเจ้าหน้าที่ตรวจดูถ้าร่างกายแข็งแรงดีก็จะให้มารดาเลี้ยงไว้ได้ ถ้าปรากฏว่าเด็กอ่อนแอก็จะปล่อยให้ตายเสีย เพราะไม่ต้องการพลเมืองที่ไม่แข็งแรง

เด็กชายของสปาร์ตามีโอกาสได้อยู่บ้านให้มารดาเลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนทางจรรยาบรรณ และกล่อมเกลาจิตใจให้ได้ลักษณะของชาวสปาร์ตาอยู่จนอายุ 7 ขวบเท่านั้น ต่อจากนี้ไปเด็กจะพ้นจากการเลี้ยงดูของทางบ้าน ต้องเข้าไปอยู่ในความควบคุมดูแลฝึกฝนซึ่งทางรัฐบาลเป็นฝ่ายจัดขึ้น คือ เข้าประจำอยู่ใน “ค่ายยุวชน” (public barrack) เป็นเวลา 10 ปี ในระยะเวลาดังกล่าวเด็กจะถูกรบเพื่อให้มีคุณสมบัติของชาวสปาร์ตาอย่างครบครัน มีเจ้าหน้าที่เรียกว่า เพโคโนมัส (paeconomus) เป็นผู้ดูแลอบรม เด็กที่ยังเล็กอยู่ก็มีพี่เลี้ยงคอยดูแล เด็กจะได้รับการฝึกฝนให้เคยชินต่อความตรากตรำ ต้องตัดผมสั้น ไปไหนเดินเท้าเปล่า ใช้เสื้อผ้าน้อยชิ้น ปีหนึ่งมีเสื้อผ้าเพียงตัวเดียว เด็กพวกนี้จึงรู้สึกปรกมอมแมม เด็กต้องถูกหัดให้มีใจแข็งแรง ทรหดอดทน มีไหวพริบรู้จักเอาตัวรอดโดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น เอาตัวไปปล่อยในที่เปลี่ยวให้หาทางกลับบ้านเอง เอาไปทิ้งไว้ให้ออดอาหารนอนกลางดินกินกลางทราย ทั้งยังต้องหัดเป็นคนองอาจ ไม่ประหม่า

สะทกสะท้านในเมื่ออยู่ต่อหน้าคนหมู่มากโดยฝึกให้กินข้าวกลางตลาด (ย่านชุมชน) และฝึกพูด ในทางร่างกายก็บำรุงให้แข็งแรงกล้ามเนื้อโดยการออกกำลังกาย เช่น วิ่ง กระโดด มวยปล้ำ หัดระเบียบแถว เล่นฟุตบอล ฟันฟัน วิชาค่อสู้ ร้องเพลงรบ เต็มรับ และหัดพลศึกษาพร้อมกับได้เรียนระเบียบวินัยไปด้วย ชาวสปาร์ตาคือว่าการขโมยมิใช่เป็นของเสียหาย เพราะเป็นวิธีเอาตัวรอด แต่ถ้าขโมยแล้วปล่อยให้จับได้กลับเป็นสิ่งอัปยศ ชาวสปาร์ตาชอบพูดสั้น ห้วน แต่ได้ใจความแบบที่เรียกกันว่าละโคนิก (laconic speech) หรือภาษาทหาร (วิภาวี ประพันธ์โยธิน, 2518: 34-35)

การศึกษาของสปาร์ตา

(พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2536: 24-25) ได้กล่าวว่า ความหมายของการศึกษาของชาวสปาร์ตา คือ การอบรมให้ชายชาวสปาร์ตาคือมีความเข้มแข็ง อดทน กล้าหาญ เพื่อเป็นทหารที่ดี ทุกคนต้องสละชีวิตเพื่อชาติ รัฐเป็นผู้จัดการอบรมและวางกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เด็กผู้ชายตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 7 ขวบ จะอยู่ในความดูแลของมารดา มารดาจะคอยอบรมสั่งสอนให้เด็กมีคุณธรรม มีมารยาท มีความอดทน และมีความรักชาติ เมื่อเด็กชายอายุได้ 8 ขวบ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะนำไปเข้าโรงเรียนของรัฐ (Public barrack) แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ

1. เริ่มตั้งแต่อายุ 7 – 12 ปี
2. เริ่มตั้งแต่อายุ 13 – 15 ปี
3. เริ่มตั้งแต่อายุ 15 – 18 ปี

วิชาที่ศึกษาในชั้นเรียนคือ วิชาดนตรี (Music) และการออกกำลังกาย (Gymnastic) เล่นกีฬา เพื่อฝึกฝนให้ร่างกายแข็งแรง ว่องไว และอดทน

นอกจากนั้นยังสอนให้อ่าน เขียน ท่องกาพย์ของโฮเมอร์ สอนให้สวดมนต์ และนับถือเทพเจ้า มีการฝึกอบรมกิริยามารยาท ให้มีความรู้และเป็นพลเมืองที่ดี

อายุระหว่าง 18 – 20 ปี จะฝึกวิชาทหาร เพื่อเตรียมตัวเป็นทหารที่ดีของชาติ อายุ 20 – 30 ปี ให้เป็นทหารตามชายแดน

อายุ 30 – 50 ปี ชายสปาร์ตาจะมีครอบครัวได้ แต่ต้องประจำอยู่ตามกองทหารในเวลากลางคืน และจะปลดจากประจำการเมื่ออายุ 50 ปี ซึ่งจะมีหน้าที่อบรมยุวชนรุ่นหลังต่อไป

ส่วนหญิงชาวสปาร์ตา จะได้รับการเลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนอยู่ที่บ้าน มีการฝึกฝนให้ร่างกายแข็งแรง ฝึกให้มีกิจกรรมารยาทที่ดี รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักการเข้าสังคม และฝึกหัดเพื่อเป็นแม่ที่ดี

วิชาการศึกษาและอบรมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าชาวสปาร์ตาเน้นการฝึกคนให้เป็นทหารที่เข้มแข็งเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ให้การศึกษาทางด้านศิลปวิทยาการ พาณิชยการ และด้านอุตสาหกรรม แก่ชาวสปาร์ตาเลย ทำให้ศิลปวิทยาการต่าง ๆ ไม่เจริญ สำหรับการประกอบอาชีพนั้นชายชาวสปาร์ตาจะประกอบอาชีพอย่างเดียว คือ การเป็นทหารเท่านั้น แม้แต่การประกอบอาชีพปลูกในที่ดินของตนเอง ชาวสปาร์ตายังลงมือทำเองไม่ได้ จึงให้พวกไพร่หรือพวกเฮลอสต์ทำแทน สปาร์ตาไม่สนับสนุนให้พลเมืองเดินทางออกนอกรัฐ และประกาศห้ามมิให้มีการค้าขายกับโลกภายนอกอีกด้วย ศิลปวิทยาการ ด้านอื่น ๆ ก็ไม่ได้รับการส่งเสริม ซึ่งตรงกับความประสงค์ของผู้ที่จัดวางระเบียบนี้ สปาร์ตามิได้มีส่วนร่วม ในการสร้างสรรค์สิ่งที่เราเรียกว่า อารยธรรมกรีกในยุคที่เรียกว่า ยุคทองเลย

ความเจริญทางศิลป วรรณกรรม ปรัชญา และความรู้ด้านวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ซึ่งชาวกรีกทิ้งไว้เป็นมรดกแก่ชนรุ่นหลัง ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ชาวเอเธนส์ทิ้งไว้ทั้งสิ้น

2.3.2.2 การศึกษาของเอเธนส์

ลักษณะทั่วไปของเอเธนส์

ชาวเอเธนส์ส่วนใหญ่เป็นพวกกรีกไอโอนิก (ไอโอนิก) มีนิสัยใจคอแตกต่างจากพวกสปาร์ตาเป็นอันมาก พวกนี้เป็นพวกรักอิสระ และมักทำคามความคิดเห็นของตน ไม่ค่อยเคร่งครัดต่อระเบียบข้อบังคับ และไม่ชอบให้ใครมาวางระเบียบข้อบังคับอีก

ด้วย นครเอเธนส์ซึ่งเป็นเมืองสำคัญของกรีกโบราณ นักประวัติศาสตร์ให้ข้อสังเกตว่า เติมนดวงตาของกรีกในยุคโบราณ ตั้งอยู่ห่างจากฝั่งทะเลเล็กเข้าไปภายในประมาณ 4-5 ไมล์ ทำให้เหมาะกับการค้าขาย ไม่เหมาะกับการเพาะปลูก การค้าของกรีกได้ขยายไปทั่วแถบฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน โดยนำสินค้าประเภทโลหะ ผ้า และเครื่องดินเผาไปขาย และซื้อสินค้าที่ประเทศตนยังไม่มีกลับมา จากการติดต่อค้าขายทำให้ชาวเอเธนส์รู้จักนำเครื่องโลหะบรอนซ์ โดยการหล่อ รู้จักการวาดลวดลายต่าง ๆ ซึ่งเป็นศิลปะแห่งชาติ โดยมีได้เลียนแบบจากชนชาติอื่น (วิภาวี ประพันธ์โยธิน, 2518: 36)

ชาวเอเธนส์ได้สร้างความเจริญทางอารยธรรมและวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างมากมาย ทางด้านหนังสือก็มีหนังสือใช้ มีการเล่นกีฬา มีสนามกีฬา ณ พุงโอลิมเปีย (Olympia) ใช้สำหรับแข่งขันกีฬาของชาวเอเธนส์ รู้จักเล่นดนตรี และการละคร ด้านการก่อสร้างก็มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก มีการก่อสร้างบ้านเรือนและที่ทำงานของรัฐบาลด้วยหิน บางแห่งมีการใช้หินอ่อนก่อสร้างด้วย ทางด้านวิทยาการอื่น ๆ เช่น ดาราศาสตร์ก็มีการศึกษาค้นคว้าและสามารถทำนายได้ว่าจะเกิดสุริยุคราสเมื่อไร ความเจริญของกรีกดังที่กล่าวมานั้นมีความสำคัญแก่ชาวยุโรปเป็นอันมาก อารยธรรมของกรีกนับได้ว่าเป็นปฐมอารยธรรมของยุโรป ทั้งนี้เพราะกรีกเป็นชาติแรกที่น่าเอาความเจริญของเอเชียไปเผยแพร่ให้ยุโรปและนำความเจริญของยุโรปไปเผยแพร่ให้เอเชีย

การศึกษาของเอเธนส์

การศึกษาของชาวเอเธนส์เจริญขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 5 และ 4 ก่อนคริสตกาล การจัดการศึกษาของเอเธนส์มีลักษณะตรงกันข้ามกับพวกสปาร์ตา คือเป็นการศึกษาโดยเสรี (Liberal Education) มุ่งเน้นให้มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต ชาวเอเธนส์มีความพอใจในการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งมีความแตกต่างจากประชาธิปไตยในสมัยปัจจุบัน อธิบายได้โดยสรุป (วิภาวี ประพันธ์โยธิน, 2518: 36-37) คือ

- พลเมืองทุกคนมีเสรีในการให้การศึกษาแก่บุตรของตนได้ตามอัธยาศัย และตามแต่จะเห็นเหมาะสม
- รัฐทำหน้าที่ในการควบคุมการศึกษา หาได้อำนวยการศึกษาไม่
- การศึกษามีจุดประสงค์ที่จะให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ความสามารถ และจิตใจเป็นเสรี ไม่ตกอยู่ในอำนาจฝ่ายต่ำ ไม่ประพฤติดิฉินทำนองคลองธรรม

การเล่าเรียนเบื้องต้นของชาวเอเธนส์นั้นประชาชนจัดทำเอง โดยมีโรงเรียนราษฎร์เปิดขึ้นทั่วไป ทั้งโรงเรียนและครูมีรายได้จากค่าเล่าเรียน สถานะเศรษฐกิจของครูไม่สู้จะดีนัก และอาชีพครูก็ไม่ได้ได้รับความยกย่องในสังคม ความต่ำต้อยแห่งสภาพครูจะรู้ได้จากหนังสือซึ่งแต่งขึ้นในสมัยนั้น ตามโรงเรียนเหล่านี้มักจะเรียนกันตั้งแต่เช้าจนเย็น และมีระเบียบเข้มงวด ไม่เรียวเป็นไม้อาญาสิทธิ์ที่ขาดไม่ได้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน วันหยุดเรียนก็มีเฉพาะวันนักขัตฤกษ์ หรือวันสำคัญของชาติ ดังนั้นจึงเรียนกันทั้ง 7 วัน อุปการณการสอนก็ไม่มีอะไรมา การสอนมักทำกันตัวต่อตัว เวลาเด็กมาโรงเรียนก็มักจะมีพี่เลี้ยงที่เรียกว่า เพพากอก (pedagogue) มาส่งและมานั่งคอยจนถึงเวลากลับ คนไหนที่รู้หนังสือบางทีก็ให้ช่วยสอนด้วยก็มี วิธีสอนโดยมากใช้การเล่าบอกแล้วให้นักเรียนท่องจำ

การจัดการศึกษาของเอเธนส์จัดเป็น 3 ระยะ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536: 28-30) คือ

1. การศึกษาระยะแรก (7-14 ปี) เข้าโรงเรียนราษฎร์ ซึ่งมี 3 ชนิดคือ
 - โรงเรียนหนังสือ (School of Grammatist) สอนการอ่าน การเขียน เลข และการอ่านบทประพันธ์ของ Homer Hesoid และ Aesop
 - โรงเรียนดนตรี (Music School) สอนขับร้อง ดนตรี กวีนิพนธ์
 - โรงเรียนการบริหาร (Palaestra School) สอนกายบริหาร เพื่อทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์

โดยมากโรงเรียนดนตรีและโรงเรียนหนังสือมักจะรวมกัน เด็กจึงไปโรงเรียนแห่งละครั้งวัน หรือไปโรงเรียนละวันสลับกันไป เด็กเอเธนส์เมื่อแรกเกิดจนถึงอายุ

7 ปี เด็ก ๆ ที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์จะมีแม่และคนเลี้ยงคอยดูแล จนกระทั่งอายุได้ 7 ปี แม่และครูเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาของเด็ก โดยใช้การเล่นิทานและชี้แนะเด็กให้เข้ามาสู่จารีต ซึ่งเห็นได้จากพิธีฉลองของรัฐและศาสนา การศึกษาของเด็กชาวเอเธนส์จะจำกัดเฉพาะเด็กที่เกิดในตระกูลสูงเท่านั้น สำหรับเด็กหญิงจะไม่ได้รับการศึกษา ส่วนเด็กที่อยู่ในตระกูลค้าขาย กรรมกร ทาส และพ่อค้าต่างชาติจะไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน การศึกษาดั้งเดิมของชาวเอเธนส์ในโรงเรียนนั้นส่วนมากจะเป็นการสอนที่เป็นหลักเกณฑ์ คือ ครูไวยากรณ์สอนเรื่องอักขระ การสอนในโรงเรียนเน้นเรื่องดนตรี และยิมนาสติกวิชาคณิตศาสตร์จะสอนเกี่ยวกับมาตราต่าง ๆ การเขียนของชาวเอเธนส์แต่เดิมเขียนบนใบ ซึ่งอยู่ในกรอบไม้ ต่อมาใช้กระดาษปาปรัสและหมึก เมื่อนักเรียนเขียนจนคล่องแล้วก็จะไปเรียนชั้นที่มีการเขียนตามคำบอก และเรียนบทประพันธ์คลาสสิกซึ่งครูเป็นผู้อ่านให้ฟัง เด็กชาวเอเธนส์จะเริ่มเรียนจากอักษร ต่อมาก็เป็นคำวลีและประโยคคำ และประโยคดังกล่าวนำมาจากวรรณคดีต่าง ๆ ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ใหญ่ การศึกษาแบบกรีกไม่สนใจจิตวิทยาของเด็ก ได้มีการจัดฝึกอบรมเด็กให้เป็นผู้ใหญ่โดยเฉพาะที่เรียกว่าไพเดีย ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายสูงสุดของกรีกในสมัยนั้นคือ ต้องการที่จะได้มาซึ่งผู้ใหญ่ ไม่ใช่เด็ก สำหรับการอ่านของกรีกในสมัยนั้นนับว่ายากยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีช่องไฟระหว่างคำ และไม่มีเครื่องหมายอ่านวรรคตอนเลย ดังนั้นจึงไม่อาจที่จะฝึกอ่านโดยจำคำและวลีต่าง ๆ จากหนังสือให้ชำนาญได้

2. การศึกษาระดับมัธยม (14 – 17 ปี) เด็กอายุระหว่าง 14-17 ปี จะได้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมต้น วิชาต่างๆ ไปที่ศึกษาในระดับมัธยมของเอเธนส์ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์และไวยากรณ์ ส่วนวิชาวาทศิลป์นับเป็นการศึกษาที่สูงขึ้นไป เด็ก ๆ ต้องเรียนวิธีใช้ลูกคิด เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัด และปฏิทิน คณิตศาสตร์ในระดับมัธยมประกอบไปด้วยเลขคณิต พีชคณิต ดาราศาสตร์ และวิชาดนตรีขั้นพื้นฐาน สำหรับวิชาไวยากรณ์นั้นรุ่งเรืองกว่าวิชาอื่น ๆ และยังมีเรียนวรรณคดี ผลงานของโฮเมอร์ เฮเลียด และนักเขียนบทละครต่าง ๆ ส่วนร้อยแก้วในโรงเรียนมัธยมบางแห่งได้นำมาสอนกันบ้าง แต่ก็ยังไม่เป็นที่นิยมกันมากนัก แบบฉบับของการศึกษาวรรณคดีกรีกในสมัยนั้นมาจากโฮเมอร์ ยูริพิดีส แนนเดอร์ และเดโมสเทนีส การศึกษาระดับมัธยม

ศึกษานักเรียนจะศึกษาวรรณคดีต่าง ๆ โดยฝึกตรวจแก้หนังสือ อ่าน เรื่อง อธิบาย และ วิจารณ์ วัฒนธรรมของสมัยกรีกโบราณเป็นทางการประพันธ์ ร้อยกรอง และ วรรณคดีมากกว่าด้านวิทยาศาสตร์ แต่จะเห็นได้ว่าอุดมคติต่าง ๆ และการศึกษาแบบ อิสระ รวมทั้งศิลปะหรือวิทยาศาสตร์มีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน การฝึกอบรมด้วยวิธีนี้ก็เพื่อ เด็กนักเรียนจะได้เตรียมตัวไว้สำหรับชีวิตที่ดีต่อไป ส่วนการศึกษาสมัยเฮเลนนิสติก และ โรมันเน้นการศึกษาด้านวรรณคดีและวาทศิลป์ รวมทั้งวิเคราะห์คณิตศาสตร์ พืชคณิต ดาราศาสตร์ ส่วนวิชาดนตรีกับยิมนาสติกนั้นได้ให้ความสำคัญน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ การ ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของเอเธนส์ได้มีมาจนกระทั่งถึงปลายศตวรรษที่ 15 จึงยังไม่มี การศึกษาในระดับมัธยมอีกต่อไป เด็กผู้ชายที่ร่ำรวยก็จะออกไปทำการค้า และใช้เวลาให้ หมดไปกับการขี่ม้า ขับรถม้า หรือล่าสัตว์ แต่เด็กผู้ชายบางคนที่มีหัวสมองดีก็คงศึกษาต่อ ไป และได้สร้างสรรค์ผลงานอันมีคุณค่าไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป ในตอนนี้พวก โซพิสท์ก็ได้เริ่มมีบทบาทเกี่ยวกับการศึกษาขึ้น โดยพวกเขาได้ทำการสอนวิชาต่าง ๆ มากมาย โดยรับค่าธรรมเนียมในการสอน พวกโซพิสท์ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและนับว่า เป็นครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับสอนในระดับมัธยมศึกษา พวกเขาต่างไปจากพวก ครูปรัชญาทั้งหลาย ในสมัยต่อ ๆ มา คือสามารถปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของตนได้มาก กว่า พวกโซพิสท์เป็นพวกที่มีความคิดเป็นอิสระ ไม่ยึดมั่นในอุดมคติแห่งเทพเจ้าดั้งเดิม ทั้งหลายทั้งปวง พวกโซพิสท์สอนไวยากรณ์ วาทศิลป์และภาษาถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนวิชา คณิตศาสตร์และดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาวาทศิลป์นั้น พวกโซพิสท์เชี่ยวชาญเป็น พิเศษ

3. การศึกษาในชั้นสูง ในสมัยศตวรรษที่ 5 นั้น เมื่อเด็กมีอายุ 18 ปี จะต้องเข้าฝึก เป็นทหารเป็นเวลา 2 ปี สมัยนั้นเอเธนส์เกิดศึกสงครามอยู่เสมอ ๆ จนกระทั่งมีความจำเป็นจะต้องเกณฑ์ทหาร ต่อมาเมื่อสงครามของกรีกเริ่มสงบลง และมีการใช้ทหารจ้างจาก กองทัพของชาวต่างประเทศ ทำให้ความจำเป็นในการเป็นทหารของกรีกลดลง และเมื่อ 388 ปี ก่อนคริสต์ศักราช หลังจากที่เอเธนส์ได้รับชัยชนะเป็นช่วงระยะเวลาที่ใช้ทหาร อาสาสมัคร พวกทหารอาสาสมัครนี้จะปฏิบัติการเพียง 1 ปีเท่านั้น ในเวลาต่อมาได้มีการ พัฒนาการฝึกแบบทหารที่ละเล็กที่ละน้อยมาใช้เป็นแบบของการจัดการศึกษาในระดับ

มหาวิทยาลัย นักศึกษาต่าง ๆ จะฝึกอบรมแบบทหาร จากนั้นจะมาแข่งขันกันในการเรียน ในสถานศึกษาต่าง ๆ เช่น สถานศึกษาของเพลโต ของอริสโตเติล หรือโรงเรียนที่ โสเครติสจัดตั้งขึ้น ต่อจากนั้นนักศึกษาจะได้เริ่มศึกษาแนวทางปรัชญาของพวกโซเครติส หรือรับแนวทางปฏิบัติซึ่งเป็นด้านการเมืองจากพวกโซฟิสต์ มหาวิทยาลัยของ เอเธนส์ เป็นสถานที่รวบรวมนักศึกษาวัยหนุ่มสาว ทางด้านปรัชญา เมธีอิสระ และ นักศึกษาวาทศิลป์ การศึกษาในระดับสูงนั้นเป็นการสอนโดยเน้นหนักเกี่ยวกับวาทศิลป์ ให้ความสำคัญของความไพเราะของภาษาและวรรณคดี ขณะเดียวกันก็ได้ศึกษาปัญหา ต่าง ๆ ของสังคม ส่วนปัญหาของรัฐนั้น เพลโต และอริสโตเติล เป็นผู้นำแนวทางปรัชญา เข้ามาใช้ในเวลาสั้น (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536: 31)

ลักษณะการเรียนของชาวเอเธนส์มีข้อน่าสังเกตที่ว่า เป็นการเตรียมตัวเพื่อให้เป็น พลเมืองดีและเพื่อวัฒนธรรมมากกว่าเพื่อการทำมาหากิน หรือเพื่อชีวิตในบ้าน ทั้งนี้ เพราะการทำงานออกแรงทั้งหลายเป็นเรื่องของพวกทาส กรุงเอเธนส์เป็นเมืองที่มี จำนวนทาสมากกว่าเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนวิธีสอนนั้นเป็นการเรียนโดยการเอาอย่าง หรือการเลียนแบบหรือดูตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าจะเรียนอะไรก็ดูจากตัวอย่าง เช่น การเขียน ลายมือ ก็ดูตัวอย่างจากครู วิชาอื่น ๆ เช่น ดนตรี กายบริหารก็ทำอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าเป็น การฝึกหัด หรือเรียนโดยการปฏิบัติ ส่วนวิชาพลศึกษา วิชาทหาร และหน้าที่พลเมือง นั้นก็ไม่ได้เรียนจากตำรา แต่เป็นการปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นทักษะ ส่วนวิชาหนังสือส่วน ใหญ่เป็นการท่องจำข้อความ เช่น จาการรณคดีของโฮเมอร์ เฮเลียด ไมร์เรียลและวินัยที่ เข้มงวดถือเป็นอาณัติครุกับนักเรียนจึงไม่ค่อยมีความผูกพันต่อกันเพราะครุถือหลัก ปฏิบัติไปตามหน้าที่

จากการศึกษาของชาวเอเธนส์กล่าวได้ว่า มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 3 ประการ (วิกาวิ ประพันธ์ โยชิน, 2518: 45) คือ

1. เพื่อให้ยูวชน รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (Public usefulness)
2. เพื่อพัฒนาการแห่งตนเอง (individual deveopment)
3. ให้เป็นพลเมืองดี (civic virtues)

การเปรียบเทียบการศึกษาของสปาร์ตาและเอเธนส์

การศึกษาระหว่างสปาร์ตาและเอเธนส์มีความคล้ายคลึงกันในลักษณะที่เป็นการเรียน โดยเน้นการกระทำจริง และเรียนทางหนังสือน้อยกว่าทางด้านพลศึกษา และจริยศึกษา ส่วนใหญ่ของการอบรมมุ่งให้บุคคลเป็นพลเมืองดี เห็นแก่ส่วนรวมเป็นสำคัญ และพยายามดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของหมู่คณะให้อยู่ในศีล ให้อิทธิพลอยู่อย่างง่าย ๆ แต่มีระเบียบเข้มงวด

ในส่วนที่แตกต่างกันคือ ชาวสปาร์ตามุ่งเน้นอบรมคนให้เป็นทหาร ชีวิตของชาวสปาร์ตาจึงเป็นชีวิตที่อยู่ในกรอบของระเบียบวินัย และการมีผู้บังคับบัญชาเกือบจะเรียกได้ว่าตั้งแต่เกิดจนตาย ความอิสระเสรีต่าง ๆ เกือบจะไม่ได้พบชีวิตครอบครัวก็เหินห่าง ดังนั้นนอกจากแบบฉบับแห่งทหารที่ดีเยี่ยมแล้ว ชาวสปาร์ตาไม่ได้มอบมรดกอื่นใดให้แก่โลก เนื่องจากขาดความคิดริเริ่มความเป็นผู้นำขาดวิชาความรู้และขาดอารมณ์ศิลป์ การอบรมของสปาร์ตาเหมาะสำหรับอย่างเดียวกคือ ยามมีศึกสงครามเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้วบ้านเมืองไม่ใช่จะมีแต่เรื่องสงครามรบพุ่ง ย่อมจะต้องมีการเตรียมสำหรับยามสงบด้วย ความบกพร่องนี้ย่อมเห็นได้ถนัดในเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นต่อมาที่ทำให้ชาวสปาร์ตาต้องเสียอำนาจ เนื่องจากการอบรมที่ขาดการส่งเสริมลักษณะผู้นำ (วิภาวี ประพันธ์ โยธิน, 12518: 31)

การศึกษาของชาวเอเธนส์ได้สัดส่วนสัมพันธ์กันดี แม้ว่าทางพุทธิศึกษาจะมีน้อย แต่ก็พอแก่ความต้องการในสมัยนั้น จริยศึกษาและพลศึกษาก็เป็นผลดีแก่ส่วนรวม เพราะช่วยให้เกิดความเป็นปึกแผ่น และแม้จะมีการส่งเสริมเอกภาพของบุคคล แต่ก็ยังถือว่าหน้าที่ต่อส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตัว ชีวิตของชาวเอเธนส์จึงเป็นชีวิตที่มีอิสระเสรีที่อยู่ภายใต้ขอบเขต และจุดนี้เองที่เป็นมาแห่งความเจริญรุ่งเรืองของเอเธนส์ในเวลาต่อมา

2.3.2.3 การศึกษายุคใหม่ของกรีก

หลังจากที่กรีกกับเปอร์เซียเป็นคู่วิวาทกันมาเป็นเวลาช้านาน ชัยชนะที่นับว่าบังเกิดผลอย่างใหญ่หลวง คือ เป็นการพิชิตนผลของการอบรมฝึกฝนพลเมือง และการอบรมบ่มนิสัยที่ถ่ายทอดสืบเนื่องความรุ่งโรจน์ของกรีกคือนครเอเธนส์ เป็นศูนย์กลางแห่งโลกสมบัติความวิจิตรตระการตา และเป็นแหล่งสติปัญญาและวิชาการ กรีกได้แผ่รัศมีอารยธรรมไปในระยะไกล เพราะได้มีอำนาจครอบครองทะเลเมดิเตอร์เรเนียนอย่างกว้างขวาง การค้าก็ขยายออกไปอย่างไพศาล เป็นเหตุให้โลกทรัพย์หลังไหลเข้าประเทศ เกิดความมั่งคั่งร่ำรวยอย่างล้นเหลือ ระหว่าง 479-431 ก่อนคริสต์กาล ถึงแม้จะเป็นระยะเวลาอันสั้นแต่ก็มีความสำคัญ กล่าวคือ เกิดบุคคลสำคัญของโลกอุบัติขึ้นในระบายนี้อย่างหลายท่าน เช่น รัฐบุรุษสำคัญ เปรีเคลส (Pericles) เชมิสโตเคลส (Themistocles) ศิลปินได้แก่ ไมรอน(Myron) ฟิเดียส (Phidias) ซึ่งเป็นผู้สร้างเทวสถาน Panthenon อันงามวิจิตร และความเจริญรุ่งเรืองนั้นเองกลายเป็นต้นเหตุแห่งความหายนะ ทั้งนี้เพราะชาวกรีกมีนิสัยชอบแข่งดีกัน และคอยอิจฉาริษยากันทำให้เกิดเป็นศึกระหว่างรัฐขึ้นตั้งแต่ 431-404 ก่อนคริสต์กาล หรือที่เรียกว่า ศึกเพโลพอนเนเซียน (Peloponnesian) ความรุ่งเรืองที่สร้างสมไว้ก็อันแสงลง ศิลธรรมของปวงชน ศิลปะวิชาการต่างก็เสื่อมโทรมลง อารยธรรมของกรีกกลับไปงอกงามส่องแสงอยู่ตามที่ที่ได้รับอิทธิพลไปจากกรีก (วิกาวิ ประพันธ์ โยธิน, 2518: 46-47)

นครเอเธนส์เป็นจุดรวมของการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ เรื่อง เพราะเอเธนส์เป็นย่านค้าขาย เป็นที่ชุมนุมของคนต่างด้าวและผู้คนจากสารทิศ จากสภาวะของการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ และวิธีการฝึกฝนอบรมพลเมืองเพื่อให้เหมาะสมกับภาวะที่ต้องเปลี่ยนไป แต่เดิมความสนใจของประชาชนมีศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศ ครอบครัว ศาสนา ต่อมาความสนใจใหม่ ๆ เกิดขึ้น ซึ่งมาจากหลายกระแสด้วยกัน เช่น เกิดความสนใจในธรรมชาติรอบตัว การหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและพิภพ เกิดความสนใจเกี่ยวกับตัวมนุษย์ ในด้านนามธรรมและเห็นเป็นปัจจัยที่ควรศึกษา เพราะเกิดปรัชญาใหม่ว่า “มนุษย์เป็นเครื่องวัดแห่งสรรพสิ่ง” ทำให้มนุษย์รู้สึกในความสำเร็จของตนเองขึ้นมา

(Individualism) โลกและปรากฏการณ์ธรรมชาติใช้เป็นเรื่องของเทพเจ้า หรือเป็นความ
เร้นลับก็หาไม่ (วิภาวี ประพันธ์ โยธิน, 2518: 48) การปกครองของกรีกซึ่งเปลี่ยนเป็น
แบบประชาธิปไตยทำให้ราษฎรมีสภาพของตนเองและมีเสียงในการปกครอง ทำให้
ประชาชนตื่นตัวในเรื่องสิทธิและอำนาจหน้าที่ของตน การศึกษาของชาวเอเธนส์ก็ต้อง
เปลี่ยนไปตามสมัยนิยม ซึ่งพวกครูต่างคำวที่เรียกว่า ซอฟฟิสต์หรือ โซฟิส (Sophists) นำ
เข้ามาเผยแพร่

การจัดการศึกษา

การศึกษาจัดแบ่งเป็น 3 ระดับ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536:
31-32) คือ

1. ระดับประถมศึกษา แกรมมาติสต์ (Grammatist) เริ่มตั้งแต่อายุ 7-13 ปี
สอนให้อ่าน เขียน เลข ร้องเพลง
2. ระดับมัธยมศึกษา แกรมมาติคัส (Grammaticus) เริ่มตั้งแต่อายุ 13-16
ปี การศึกษาระดับนี้สอนให้เรียนรู้ด้าน ไวยากรณ์ เรขาคณิต วาดเขียน ดนตรี
3. ระดับอุดมศึกษา เริ่มตั้งแต่อายุ 16 ปีขึ้นไป การศึกษาระดับนี้แบ่งออก
เป็น 2 ประเภทคือ
 - สอนด้านวาทศิลป์ (Rhetoric School) สอนโดยพวก โซฟิสต์ (Sophists)
 - สอนด้านปรัชญา (Philosophical School) สอนโดย โซเครตีส (Socrates) เพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle)

จุดมุ่งหมายของการเรียนแต่ละวิชา

การเรียนวิชาต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ชาวเอเธนส์รุ่นใหม่
สนใจวิชาพลศึกษาน้อยกว่าคนรุ่นก่อนเพราะไม่บังคับ การเรียนก็ไม่เข้มงวดอย่างแต่
ก่อน จุดมุ่งหมายในการเรียนและวิธีเรียนก็ผิดไปกว่าเดิม เช่น วิชาดนตรีอันถือว่าเป็น
อุปกรณ์ในการกล่อมเกลাজิตใจกลับกลายเป็นเครื่องก่อความบันเทิงและเป็นศิลปะไป มี

การใช้เครื่องดนตรีใหม่ ๆ และเล่นในทำนองโศกโศกตื่นตื่นสนุกสนาน นอกจากนี้ นักเรียนยังเลือกเรียนวิชาที่ถุกใจ ที่เป็นที่นิยมในสมัยนั้นคือการพูดจาโดยใช้ ลำดับสำนวน ที่เรียกว่า ดีฝึกปาก และการแสดงความคิดเห็นที่เรียกว่า การอภิปราย (discussion) การเรียนวรรณคดีก็ไม่ได้มุ่งทางเนื้อเรื่องและคติสอนใจอย่างแต่ก่อน คงเรียนเกี่ยวกับฉันทลักษณ์เสียโดยมาก (วิภาวี ประพันธ์โยธิน, 2518: 49)

โรงเรียนวาทศิลป์ (Rhetorical School)

พวกโซฟิสต์ (Sophist) ส่วนมากเป็นคนต่างด้าว เป็นผู้มีความรู้ รอบตัวกว้างขวางทั้งนี้เพราะการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ จึงสามารถตอบปัญหาการเมือง ศาสนา สังคม ปรัชญา ศิลปะ และวิทยาการ ให้เป็นที่สออารมณ์ของผู้ฟังได้ พวกนักเรียน ชอบพวกโซฟิสต์ เลี้ยงชีพด้วยการรับจ้างสอนหนังสือ การสอนจึงเป็นไปเพื่ออามิสมากกว่าเพื่อความรู้และการอบรมบ่มนิสัย เช่น หลักในการคิด พวกโซฟิสต์ให้เอาตัวเองเป็น เกณฑ์ ให้สนใจตัวเองและผลประโยชน์ของตัวเองสำคัญ ในด้านศีลธรรมพวกโซฟิสต์ถือ หลักว่ามีสติปัญญา มีความรู้ย่อมรู้สึกละอายใจของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องมีการอบรมฝึกฝน หรือเอาศาสนา จารีตประเพณีมาบังคับ ในการสนองความต้องการของนักเรียนที่ ประสงค์จะเป็นนักการเมืองก็ให้ฝึกหนักในทางวิชาพูด คือหัดพูดโต้เถียง แสดงโวหาร ให้มีเล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงในการพูดเพื่อให้ผู้ฟังเห็นจริงจึงและคล้อยตาม ไม่ได้มุ่งหมายที่จะ แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกลึกโดยบริสุทธิ์ใจ ทั้งหมดล้วนเป็นการส่งเสริมความ สำนึกในตัวเองให้แรงกล้าขึ้น (Individualism) ในที่สุดก็ทำให้ลืมนึกถึงผู้อื่นและส่วน รวม นึกถึงแต่ตัวเอง จนลืมนาย ลืมแล้วความเป็นพลเมืองดีก็เสื่อมถอย ศีลธรรมประจำ ดนก็เสื่อมทราม ลงท้ายความอ่อนแอก็เข้ามาแทนที่ กรีกต้องสูญเสียอิสรภาพเมื่อ 338 ก่อน ค.ศ. ในสมัยที่พระเจ้าฟิลิปแห่งมาซิโดเนียแผ่อำนาจกรีกบางรัฐกลายเป็นเมืองขึ้น ต่อมาก็รวมอยู่ในอาณาจักรของอเล็กซานเดอร์มหาราช และภายหลังก็ตกเป็นของโรมัน เมื่อ 146 ก่อน ค.ศ. (วิภาวี ประพันธ์โยธิน, 2518: 50)

พวกโซฟิสต์รุ่นแรก ๆ เป็นพวกที่มีความรู้สูงและตั้งใจในการประสาธ วิทยาการ และได้มีส่วนในการกระตุ้นเตือนเยาวชนชาวเอเธนส์ให้ตื่นตัวในการศึกษาหา

ความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ ทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ความเจริญทางพุทธิปัญญาจึงเกิดขึ้นในตอนนี้เป็นอันมาก ต่อมาพวกโซฟิสต์รุ่นหลัง ๆ เห็นแก่อามิสมากเข้า คุณภาพวิชาการเลยหย่อนลงไปทำให้เกิดปรัชญาขัดแย้งกันระหว่างพวกที่นิยมวิธีการเก่ากับพวกที่นิยมการศึกษาอย่างใหม่ เกิดมีกลุ่มพวกนักปรัชญาซึ่งเป็นคู่แข่งของโรงเรียนวาทศิลป์ หลักเกณฑ์ในการสอนภายหลังเริ่มมีระเบียบวินัยมากขึ้น ภายหลังไอโซเครติส (Isocrates 436-338 ก่อน ค.ศ.) ได้ตั้งหลักเกณฑ์ขึ้น เช่น กำหนดความมุ่งหมาย การปฏิบัติตน เขาถือว่าความสำเร็จในการแสดงความคิดเห็นหรือการโต้เถียงต่าง ๆ อยู่ที่การใช้ความคิดให้กระจ่างและแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างชัดเจน ศิษย์ของไอโซเครติสมีชื่อเสียงมากขึ้น โรงเรียนของไอโซเครติส จึงทำชื่อเสียงให้แก่นครเอเธนส์ในฐานะเป็นแหล่งวิทยากร และโรงเรียนแบบนี้ได้กลายเป็นโรงเรียนวาทศิลป์ (Rhetorical School) สำหรับพวกเอพิบอส (Epebos) คือเยาวชนเอเธนส์เข้าเรียนเพื่อออกไปเป็นนักการเมือง

ปรัชญาเมธี

โสเครติส (Socrates 469-399 ก่อนคริสต์กาล)

ปรัชญาเมธีคนแรกของกรีก เริ่มพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาทางการศึกษาของเยาวชนเอเธนส์ในยุคนี้นี้คือ โสเครติส (Socrates 469-399 ก่อน ค.ศ.) เป็นนักคิดแต่ไม่ได้ทำการสอนเป็นหลักแหล่ง แสดงความคิดเห็นโดยการสนทนาโต้ตอบกับคนโน้นคนนี้ โสเครติสเป็นบุคคลที่สนใจปรัชญาทางด้านนี้และได้อุทิศชีวิตศึกษาค้นคว้าหาความจริง และสิ่งที่ถูกที่ควรที่มนุษย์พึงยึดถือในทางปฏิบัติ โสเครติสได้รับการยกย่องให้เป็นบรมครูสั่งสอนสานุศิษย์โดยมิได้รู้สึกเหน็ดเหนื่อย หรือหวังผลตอบแทนใด ๆ โสเครติสเองไม่ได้ตั้งตนเป็นครูสั่งสอนผู้อื่น แต่ถือว่าตนเองเป็นผู้แสวงหาความรู้เช่นเดียวกับสานุศิษย์ทั้งหลาย วิชาของโสเครติสชักชวนให้คนขบคิดปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านศีลธรรมจรรยา โสเครติสมักจะตั้งคำถามในเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ความเมตตากรุณาคืออะไร ความยุติธรรมคืออะไร ความดีคืออะไร ความต่ำช้าเลวทรามคืออะไร คำถามต่าง ๆ ล้วนเป็นคำถามที่ตั้งให้สานุศิษย์ตอบคำถามอย่างมีเหตุมีผลทีละขั้น ๆ จนในที่สุด สรุปได้คำตอบที่ถูกต้องจากคำถาม คำตอบนี้จะทำให้แต่ละคนเข้าใจด้วย

ตนเองว่า ความคิดของตนนั้นดีเกินใคร มีเหตุผลเพียงใด เป็นการก่อให้เกิดความรู้ และฝึกฝนสติปัญญาโสเครติสได้สั่งสอนชาวเอเธนส์อยู่เป็นเวลาถึง 30 ปี ในที่สุดถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทำลายความเลื่อมใสและศตินิยมของชาวเอเธนส์ คณะลูกขุนได้ตัดสินคดีและมีมติให้ลงโทษถึงตาย โสเครติสได้ถูกบังคับให้ดื่มยาพิษตาย เมื่อปี 399 ก่อนคริสตกาล อายุได้ 71 ปี (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536: 32-33)

เพลโต (Plato 429-438 ก่อนคริสตกาล)

เพลโตเกิดเมื่อปี 429 ก่อนคริสตกาล เป็นคนกำเนิดในสกุลมั่งคั่ง เป็นศิษย์คนสำคัญที่ได้แพร่ชื่อเสียงและปรัชญาของโสเครติส เพลโตได้เขียนชีวประวัติและผลงานของโสเครติสไว้มากมาย ใช้ภาษากรีกสำนวนไพเราะ สละสลวย พร้อมทั้งแทรกความคิดเห็นไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับรูปการปกครองและการศึกษา ในระยะแรกเพลโตสนใจการเมือง ต่อมาจึงหันมาศึกษาปรัชญาด้วยความที่เคยเดินทางท่องเที่ยวไปตามที่ต่าง ๆ แถบเมดิเตอร์เรเนียน เมื่อกลับมาเอเธนส์ได้ตั้งสำนักเรียนขึ้นที่โรงเรียนฝึกพลศึกษาใกล้ ๆ กับกรุงเอเธนส์ชื่อ อะเคเดเมีย สำนักเรียนของเพลโตชื่ออะเคเดมี โรงเรียนปรัชญาของเพลโตนี้มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนในปัจจุบันคือ มีคณะครู นักเรียน มีห้องเรียน ห้องสมุด ฯลฯ วิชาที่เรียนก็มีปรัชญา คำนวณ วิทยาศาสตร์ ผู้หญิงก็ได้รับอนุญาตให้เข้าเรียน สำนักเรียนแห่งนี้อยู่ต่อมานานถึง 900 ปี จนกระทั่งเมื่อจักรพรรดิจัสติเนียนได้มีบัญชาให้ปิดโรงเรียนต่าง ๆ ในปี คริสต์ศักราช 529 รวมทั้งสำนักเรียนอะเคเดมีของเพลโตด้วย เพลโตได้เขียนหนังสือชื่อ “สาธารณรัฐ” (Republic) ซึ่งเป็นที่นิยมศึกษากันมาก เพลโตได้เสนอความคิดเกี่ยวกับรัฐในอุดมคติ รัฐดังกล่าวมีรูปแบบการปกครองและการบริหารงานตามทัศนะทางปรัชญาของเขา รัฐของเพลโตวางอยู่บนรากฐานของความยุติธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดระเบียบทั้งปวง หน้าที่ของรัฐคืออำนวยความสะดวกประโยชน์เพื่อส่วนรวม รัฐดังกล่าวต้องมีขนาดกำลังพอดี และประกอบขึ้นด้วยประชาชนที่ทำหน้าที่ต่างกัน 3 พวกคือ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2536: 33-34)

1. พวกกรรมกร มีหน้าที่จัดหาสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตให้แก่คนในรัฐ
2. พวกนักรบ มีหน้าที่เป็นนักรบป้องกันประเทศ
3. พวกนักปราชญ์ ทำหน้าที่ปกครองเพื่อผลประโยชน์ของคนทั้งปวง

เพลโต กล่าวถึงการศึกษาว่า เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปกครองบ้านเมือง รัฐควรจะควบคุมการศึกษาของเยาวชนอย่างใกล้ชิด เพื่อผลิตคนออกมาปกครองบ้านเมืองด้วยความสามารถเยี่ยงปราชญ์ในรัฐตามอุดมคติของเพลโตนั้น สถาบันต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดความเห็นแก่ตัว เช่น ทรัพย์สินเอกชนทั้งหลายให้ยกเลิก สังคมตามแบบของเพลโตมีลักษณะหลายอย่างคล้ายสังคมของนครรัฐสปาร์ตา กล่าวคือ เสรีภาพส่วนบุคคลต้องอุทิศให้แก่ผลประโยชน์ของรัฐโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้เพลโตยังได้ชี้ให้เห็นว่า ช่วงปีแรกของชีวิตนั้นนับได้ว่าเป็นระยะเวลาสำคัญยิ่ง ด้วยเป็นเวลาที่กำลังจะสร้างอุปนิสัยต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลานี้เป็นเวลาที่เด็กกำลังเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงควรให้ความดูแลเอาใจใส่กับสุขภาพร่างกายของเด็กเป็นอย่างดี เพลโตได้กล่าวอีกว่า วิชาดนตรีและวิชาวรรณคดีเป็นวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาทางด้านอารมณ์และจินตนาการ ส่วนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่ช่วยในด้านการเตรียมสมองในการเรียนวิชาปรัชญา

อริสโตเติล (Aristotle 384-322 ก่อนคริสตกาล)

อริสโตเติล เป็นศิษย์ของเพลโต เกิดที่แคว้นเทรซ เมื่อปี 384 ก่อนคริสตกาล เคยศึกษาที่สำนักเรียนอะเคเดมีของเพลโตเป็นเวลา 18 ปี และได้เคยถวายการศึกษาแด่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ แห่งมาซิโดเนีย (เมื่อนครรัฐต่าง ๆ ของกรีกเสื่อมลงและอาณาจักรมาซิโดเนีย เจริญรุ่งเรืองขึ้นนับตั้งแต่สมัยของพระเจ้าฟิลิปพระราชบิดาของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ได้ทรงทำการปราบปรามขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง) เป็นเวลา 4 ปี เมื่อพระเจ้าอเล็กซานเดอร์เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว อริสโตเติลก็ได้กลับมายังเอเธนส์ ได้ตั้งสำนักลิเซียม (Lyceum) ขึ้นใกล้กรุงเอเธนส์ อริสโตเติลสอนนักเรียนโดยเดินป่าชุกถากลับไปกลับมาตามทางเดินเท้าที่ร่มรื่น กลุ่มนักเรียนเดินเรียนเรียกว่า Peripatetic มาจากภาษากรีกว่า Peripatos แปลว่า เดิน

อริสโตเติลเป็นผู้สนใจในวิชาความรู้แทบทุกแขนง และได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับความรู้เหล่านั้น เช่น คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ พฤกษศาสตร์ รัฐศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา ดรรกวิทยา วิชาวาทยศิลป์ และอื่น ๆ อีกมาก อริสโตเติลได้รับการยกย่องว่า

เป็นผู้มีมันสมองที่รอบรู้ ได้รับสมญาว่าเป็นบิดาแห่งศาสตร์สมัยใหม่ ส่วนเพลโตได้รับสมญาว่าบิดาปรัชญาสมัยใหม่ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540: 139)

จากพฤติกรรมและอุดมคติของพวกโซฟิสต์ (Sophist) ที่สั่งสอนศิษย์ให้นึกถึงตัวเองและเพ่งเล็งผลทางปฏิบัติ ทำให้เกิดปฏิกิริยาในหมู่นักศึกษากลุ่มอื่นที่หัวนเกรงว่าความวิบัติจะมาสู่นครเอเธนส์ เช่น อริสโตฟานีส (Aristophanes 248-380 ก่อนคริสตกาล) เขียนบทกลอนล้อพวกโซฟิสต์และเซโนฟอน (Xenophon 434-335 ก่อนคริสตกาล) ได้แต่งละครเรื่องไซโรเปเดีย (Cyropeedia) เพื่อเตือนใจพวกเอเธนส์ให้นึกถึงคตินของพวกเปอร์เซียและสปาร์ตาที่ถือรัฐเป็นใหญ่แต่ก็ไร้ผล ส่วนพวกปรัชญาเมธีคือ โสเครติส (469-399 ก่อนคริสตกาล) เพลโต (427-347 ก่อนคริสตกาล) อริสโตเติล (386-322 ก่อนคริสตกาล) พยายามที่จะหาทางกันมิให้อัตนนิยม (Individualism) ออกนอกกลุ่มนอกรทาง แต่ให้มีส่วนในการจรรโลงสังคมด้วย บุคคลดังกล่าวเหล่านี้เป็นคณกลางระหว่างการศึกษาสองแบบ (Mediators) คือ เห็นว่า การศึกษาแบบเก่าพื้นสมัยนิยม ส่วนแบบใหม่ก็คับแคบ มุ่งหมายให้ “ปากเป็นเอก” (Salesmanship art of speaking) ไม่มีรากฐานทางจริยศึกษาหรือพุทธศึกษา จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่เป็นหลักแห่งความมั่นคงทางจรรยา และเพื่ออุดมคติที่สูงยิ่งขึ้น ผลที่สุดโสเครติสก็หาทางแก้ปัญหาได้ว่า ศีลธรรมของคนนั้นอยู่ที่ความรู้และเชื่อแน่ว่าในโลกนี้มีสิ่งกับสากล ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้จักประมาณ ความยุติธรรม ฯลฯ ซึ่งความคิดดังกล่าวย่อมมีอยู่ในใจของทุกคน การที่จะเข้าใจและเข้าใจได้ถึงก็ต่อเมื่อรู้จักใช้ปัญญา การหยั่งรู้ การปฏิบัติคุณธรรมเหล่านี้จะทำให้มนุษย์ได้เข้าถึงคุณธรรม (Virtue) ดังนั้นคุณธรรมก็คือจุดหมายของการศึกษา ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง แท้จริงจะช่วยให้มนุษย์ประพฤติในสิ่งที่ถูกและดีงาม โสเครติสจึงคิดวิธีสอนโดยการใช้การสนทนาซักถามที่เรียกว่า ไดเลติก (dialectic) หรือวิธีสอนแบบของโสเครติส (Socratic Method) ฌ็ส Conviction of Errors คือในการสนทนานั้นจะซักใช้คู่สนทนาจนยอมจำนน และรู้ว่าตนเข้าใจผิดในเรื่องใด อย่างไร แล้วจึงจะสอนความรู้ใหม่ให้ ซึ่งเรียกว่า มะเยอดิกส์ (maieutics)

เพลโต เป็นศิษย์คนสำคัญของโสเครติสกล่าวสนับสนุนว่า ความรู้ตามที่โสเครติสกล่าวไว้นั้น ผู้ที่จะเข้าถึงได้ต้องเป็นผู้มีปัญหา และได้ศึกษาปรัชญา เพราะ

ปรัชญาเท่านั้นที่จะช่วยให้เข้าใจนามธรรมเหล่านั้น (Universal validity) ผู้ที่รู้ปรัชญาเท่านั้นที่จะมองเห็นความแตกต่างระหว่างของแท้ และของเทียม (Ecphenomecal recality) เพลโตได้แสดงอุดมคติ เกี่ยวกับสังคมไว้ในหนังสือชื่อ “รีพับลิค” ว่า ผู้ปกครองคนจะต้องเป็นผู้มีปัญหา กล่าวคือจะต้องได้ศึกษามาให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่จะปฏิบัติในสังคม และให้แต่ละคนเลือกงานที่เหมาะสมแก่ตน ทั้งนี้เพราะในสังคมย่อมประกอบไปด้วยคนชนิดต่าง ๆ เช่น เป็นนาย เป็นทหาร เป็นผู้ใช้แรงงาน ใครจะอยู่ในประเภทใดก็แล้วแต่ลักษณะของตน (dominant trails) จุดหมายแห่งการศึกษาตามนัยของเพลโตก็คือให้บุคคลเป็นสุขและให้บ้านเมืองเจริญ การศึกษาจะทำให้ถึงความเป็นจริงได้ โดยสังคมควรกำหนดว่า ใครเหมาะสมกับอะไร โดยมีการคัดเลือก และการทดสอบ ซึ่งความคิดดังกล่าวเป็นที่มาของลัทธิทิเทอมินิสม์ (Doctrine of Educational Determinism) (ปิ่น มาลากุล, 2518: 53)

ในขณะที่อริสโตเติลเห็นว่า การศึกษามุ่งหมายให้รู้จักดำเนินชีวิตให้มีเหตุผล (Rational living) มนุษย์เราต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น จะต้องรู้จักประพฤติดนให้เป็นผู้มีเหตุผล เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องชักจูงสังคมไปในทางที่ดี ผลดีจะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวม แนวคิดของอริสโตเติลเห็นได้ในหนังสือเรื่องอริทิกส์ และ โพลิติกส์ (Ethics and Politics)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดทางการศึกษาของโสเครตีส เพลโต และอริสโตเติล มีความมุ่งหมายให้การศึกษาเป็นไปในด้านจริยศึกษา การพัฒนาคนให้มีความเจริญงอกงามทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น

บุคคลสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้แก่กรีกในสาขาวิทยาการต่าง ๆ ได้แก่ กาลเลน (Galen) และฮิปโปเครตีส (Hippocrates) ทางวิชาแพทย์อาร์คิมิดีส (Archimides) ทางวิทยาศาสตร์ยุคclid (Euclid) ทางวิชาคำนวณ เอระธอสเธนีส (Eratosthenes) ทางภูมิศาสตร์ และนักดาราศาสตร์ ปโตเลมี (Ptolemy) และฮิปพาร์คัส (Hipparchus) (วิภาวี ประพันธ์ โยธิน, 2518: 57)

อริสโตเติลได้ชื่อว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์คนแรก และเป็นผู้รอบรู้จนได้ฉายาว่า “The Father of those Who Know” ได้เขียนตำราไว้เป็นอันมาก ส่วนใหญ่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ตำราเหล่านี้ได้กระจัดกระจายไปยังที่ต่าง ๆ และสูญหายไปบ้างก็มี ต่อมาได้มี

ผู้พบที่เอเชียไมเนอร์ เมื่อประมาณ 287 ก่อนคริสตกาล ภายหลังจึงไปตกอยู่ ณ หอสมุด
แห่งอเล็กซานเดรีย เมื่อพวกอิสลามมีอำนาจก็ได้แปลออกเป็นภาษาอาหรับนำไปศึกษา
กัน ระยะต่อมาหนังสือเหล่านี้ได้ตกทอดเข้ามาในยุโรปจึงเป็นตำราที่ใช้กันอยู่ตลอด
มัธยมสมัย